Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

2021 ЙИЛ – ЁШЛАРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВА АҲОЛИ САЛОМАТЛИГИНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● WWW.XS.UZ ● E-mail: Info@xs.uz ● 2021 йил 8 январь, № 5 (7785) Жума

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

«Халқ сўзи» учун махсус

«Le Figaro»:

ЎЗБЕКИСТОН 2020 ЙИЛДА ИНҚИРОЗНИ ЧЕТЛАБ ЎТГАН ДУНЁДАГИ САНОҚЛИ МАМЛАКАТЛАРДАН БИРИ

2021 йилнинг 6 январь куни Франциянинг етакчи нашри бўлган “Le Figaro” газетасида “2020 йилда инқирозни четлаб ўтган давлатлар” сарлавҳали мақола эълон қилинди.

Ўзбекистон Республикасининг Париждаги элчихонаси томонидан маълум қилинишича, унда Ўзбекистон Республикаси 2020 йилда коронавирус пандемияси билан боғлиқ инқирозни четлаб ўтган дунёдаги саноқли мамлакатлардан бири сифатида қайд этилган.

Мақолада таъкидланишича, Жаҳон банки сайёрамиз бўйича ялпи ички маҳсулот 4 фоиз камайганлигини маълум қилган. Ўтган йили бутун дунё миқёсида юз берган инқироз иккита Жаҳон уруши давридан буён кузатилмаган. Европадан Америкагача, Африкадан Осиёгача бирорта қитъа бу тарихий шокдан қочиб қутула олмади. “Le Figaro” маълумотига кўра, фақат бир неча мамлакатгина сиёсатчилар бой бўлган 2020 йилда иқтисодий ўсишга эришиб, бундай “дунё миқёсидаги бўҳрон”га дош бера олди.

Журналист Армель Бохинёст Марказий Осиёнинг учта давлати, жумладан, Ўзбекистон 2020 йилда иқтисодиётда ижобий фаолликни намойиш қилганлигини қайд этади.

Халқаро валюта жамғармаси эътирофига кўра, “Ўзбекистон раҳбарияти тезкор чоралар кўра олди, хусусан, ижтимоий эҳтиёжлар ва соғлиқни сақлашга ажратиладиган маблағларни оширди, кичик ва ўрта бизнес корхоналари COVID-19га қарши тура олишлари учун катта ёрдам кўрсатилди”.

Бой табиий ресурсларга (табиий газ, металл, ўғитлар, пахта) ва юксак туристик салоҳиятга эга Ўзбекистон раҳбари кейинги йилларда мамлакатни 2016 йилгача бўлган “қатъий бошқарув” моделидан олиб чиқишга қаратилган улкан иқтисодий ислоҳотларни амалга оширмоқда, — дейилади мақолада.

“Le Figaro”да хабар берилишича, Жаҳон банки Хитой, Туркия, Вьетнам ва бошқалардан иборат жами 22 та мамлакатни 2020 йилда инқирозни четлаб ўтган давлатлар қаторига киритган.

“Le Figaro” — Франциянинг етакчи нашри бўлиб, у 1826 йилда таъсис этилган. Рақамли ахборотлар соҳасида муҳим иштирокчи ҳисобланади. Янгиликлар тарқатувчи сайтлар орасида етакчи мавқеда бўлиб, унинг ахборотларидан ҳар ой 23,5 миллионга яқин одамлар фойдаланади. Газета адади 329 минг нусхани ташкил этади.

«Халқ сўзи».

Президентнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида ёшлар масалаларига самимий қизиқиш билдирилди

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномаси мазмун-моҳияти ва аҳамияти ҳақида “Звязда” нашриёт уйи (Беларусь) директори — бош муҳаррири Александр Карлюкевич “Дунё” АА мухбирига ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

— Халқнинг кучли иродаси ва қудрати давлат тараққиёти учун мустаҳкам асосдир, — деди эксперт. — Президент Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон парламенти ва халқига Мурожаатномасида буни алоҳида таъкидлади.

Дунёда сўнгги пайтда ҳукм сураётган вазият мамлакатларни ривожланишнинг самарали йўлини излаб топиш ва танлашда мураккаб ҳолатга солиб қўйди. Стратегик мақсадларга эришиш учун баъзида тезкор вазифаларни ҳал қилишга ҳам тўғри келаяпти. Аммо бу ҳолат кун тартибида турган тараққиёт ва турмуш фаровонлигини таъминлашга оид устувор йўналишларни қамраб олган бош мақсадлар долзарблигини сусайтиргани йўқ. Ўзбекистон бутун дунё учун очиқлигини намоён этиб, ўзининг миллий қадр-қимматини сақлаб қолмоқда. Беруний, Навоий, Улуғбек каби буюк алломалар тимсолидаги маънавий рамзларни мамлакатнинг ҳар бир фуқароси, бутун жамият асосий марра сифатида қабул қилмоқда.

2

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида

Белгиланган вазифалар ижросини таъминлашда қатъият ва масъулият билан ёндашамиз

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Президентимизнинг парламентга Мурожаатномасида илгари сурилган ғояларнинг моҳияти ҳамда аҳамиятини англаш ва унда қайд этилган вазифаларни сўзсиз бажариш бўйича аниқ ҳаракатлар режасини ишлаб чиқиш билан боғлиқ ишлар қизғин давом этмоқда.

Таъкидлаш жоизки, Мурожаатномадаги барча қоидалар парламентдаги партиялар фракциялари томонидан қизғин қўллаб-қувватланди. Депутатлар мамлакат раҳбари томонидан белгилаб берилган вазифаларнинг ижросини таъминлаш юзасидан фаол иш олиб бормоқда.

Мурожаатнома янграган кундан бошлаб, барча сиёсий партиялар фракциялари кенг кўламли тадбирлар ўтказди, унда партияларнинг Президент ташаббусларини амалга ошириш йўллари, партиялар иштирокининг шакллари ва усуллари муҳокама қилинди.

Бундай тадбирларнинг ўтказилиши Президент Мурожаатномаси жамиятда кенг қўллаб-қувватланаётганини яна бир бор тасдиқлади. Сайловчилар барча партиялар Мурожаатномада белгиланган вазифаларни бажариш жараёнларини фаол ва самарали қўллаб-қувватлаши зарурлигини қайд этаётгани таъкидланди.

Кеча Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Кенгашининг кенгайтирилган йиғилишида сиёсий партиялар фракциялари ва қўмиталар томонидан ишлаб чиқилган таклифлар тизимлаштирилди ҳамда улар асосида “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили” Давлат дастури тадбирлари таркибига киритиш бўйича вазифалар рўйхати шакллантирилди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери Нурдинжон Исмоилов йиғилишда таъкидлаганидек, давлат раҳбари томонидан Мурожаатномада жамиятимиз олдида турган муҳим вазифалар белгиланди. Ушбу вазифаларни амалга ошириш бир мақсад йўлида барчани янада бирлаштиради ва келажакка ишончни мустаҳкамлайди. Парламент Президент томонидан билдирилган ишонч даражаси билан фахрланади ва уларнинг сифатли бажарилишини таъминлаш учун қатъият ҳамда масъулият билан ёндашади.

Қонунчилик палатаси Мурожаатномада кўрсатиб ўтилган вазифаларни амалга ошириш йўлларини жамоатчилик билан муҳокама қилиш устида ишлашни давом эттиради. Шу мақсадда парламент қуйи палатасининг барча қўмиталари томонидан мутахассислар, олимлар ва жамоатчиликни жалб қилган ҳолда фракциялараро мунозаралар ўтказилади. Бундай тадбирлар давомида келиб тушган таклифлар парламентнинг жорий йилга мўлжалланган иш режасини тайёрлаш жараёнида ҳисобга олинади.

2

Бугуннинг гапи

Бугун Президентимиз бошчилигида амалга оширилаётган туб иқтисодий ислоҳотлар жаҳон ҳамжамияти томонидан алоҳида эътироф этилмоқда. Халқимиз эса бу ислоҳотларни ривожланиш дастури сифатида қабул қиляпти.

Бу жараёнда ҳозирги кунда ишлаб чиқилаётган янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикасининг “Суғурта фаолияти тўғрисида”ги қонуни алоҳида аҳамият касб этади. Зеро, суғурта молия бозорининг ўта муҳим қисмларидан бўлиб, бу соҳада тўпланиб қолган камчиликларни ўз вақтида бартараф этиш бутун иқтисодиётнинг ўзаро мутаносиб ривожланишига пойдевор бўлади.

Хўш, қонуннинг янги таҳриридан нималар кутилмоқда? Янги қонун асосида шаклланадиган суғурта бозори қандай мавжуд камчиликлардан холи бўлмоғи керак?

3

8 январь — Прокуратура органлари ходимлари куни

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИ ВА АДОЛАТ ТАНТАНАСИ — БОШ МЕЗОН

Бу йил халқимиз ўзининг энг улуғ, энг азиз байрами — Ватанимиз мустақиллигининг 30 йиллигини кенг нишонлайди. Мамлакатимиз ҳаёти ва тақдирида туб бурилиш ясаган мазкур санани муносиб нишонлаш мақсадида қабул қилинган Президент қарорида таъкидланганидек, мустақиллик йилларида кўп миллатли Ўзбекистон халқи ўзининг буюк салоҳияти, мустаҳкам иродаси ҳамда матонатини намоён этди, оғир синов ва машаққатларни мардона енгиб, катта тараққиёт йўлини босиб ўтди.

Албатта, бу йўлдаги саъй-ҳаракатлар, жамиятдаги тарихий ўзгаришлар осонлик билан кечаётгани йўқ. Хусусан, давлатимиз раҳбари таъбири билан айтганда, 2020 йил бутун дунё қатори юртимиз учун ҳам оғир ва мураккаб келди. Коронавирус пандемияси, глобал инқироз инсониятни жиддий синовдан ўтказмоқда. Бироқ барчамизга чексиз қувонч ва фахру ифтихор бахш этадиган жиҳат шундаки, мураккаб вазиятга қарамасдан, Ўзбекистон ўз тараққиёт йўлидан собит бормоқда.

Давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳасида бошланган кенг кўламли ислоҳотлар шиддат билан давом этиб, ўзининг ҳаётбахш самараларини беряпти. Айниқса, ўтган йили юртимизда ижтимоий соҳаларга эътибор янада кучайтирилгани, аҳолини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, муҳтож оилаларга кўмак бериш масалалари давлат сиёсати даражасига кўтарилгани, аввало, барқарорлик ва иқтисодий тараққиёт натижасидир.

Ушбу жараёнларда прокуратура органлари ходимлари ҳам фаол қатнашиб келмоқда. Жумладан, ўтган йилда прокуратура фаолиятини ташкил этишда асосий эътибор пандемия шароитида аҳолини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, иқтисодиёт барқарорлигини сақлашга доир қонунлар ижроси устидан таъсирчан назоратни таъминлаш, мамлакатда қонунийликни мустаҳкамлаш, ҳуқуқбузарликлар ва жиноятларнинг олдини олишга қаратилди.

Мураккаб шароитда прокурорлар секторларидаги 150 мингдан зиёд эҳтиёжманд оилаларга 9,4 миллиард сўмлик озиқ-овқат ва доридармон, 13,6 миллиард сўмлик чорва, 7,7 миллиард сўм пул маблағлари тарқатилди, 1 минг 800 дан зиёд оилаларнинг 290,6 миллион сўмлик коммунал қарздорлиги қоплаб берилди, 18,9 миллиард сўмлик бошқа ёрдамлар кўрсатилди ҳамда эҳтиёжманд оилаларнинг қарийб 159 минг нафар аъзоси ишга жойлаштирилди.

Прокуратура органлари томонидан пандемия туфайли оғир аҳволга тушиб қолган 5 мингдан ортиқ муҳтож оилалар оталиққа олиниб, уларга зарур моддий ёрдам кўрсатилди, бошқа масалаларда фаол кўмаклашилди.

3

Олий Мажлис Сенатида

ЎЗБЕКИСТОННИНГ «ТРАНСФОРМАЦИОН ЎЗГАРИШЛАР МОДЕЛИ» ЭЪТИРОФ ЭТИЛМОҚДА

Олий Мажлис Сенати ҳамда Одам савдосига ва мажбурий меҳнатга қарши курашиш миллий комиссияси ҳамкорлигида ўтказилган мажлис мамлакатимизда одам савдоси ҳамда мажбурий меҳнатнинг олдини олиш борасида амалга оширилаётган ишлар муҳокамасига бағишланди.

Унда инсон қадр-қиммати ва манфаатларини ҳимоя қилиш, мамлакатимизнинг халқаро майдондаги ижобий имижини мустаҳкамлашда одам савдосига ҳамда мажбурий меҳнатга қарши курашиш масалаларининг аҳамияти юзасидан сенаторлар, тегишли вазирлик ва идоралар раҳбарлари ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Америка Қўшма Штатларидаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Жавлон Ваҳобов иштирок этди.

Халқаро ҳамжамият Президентимиз раҳнамолигида жадал суръатларда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларга юқори баҳо бераётгани тадбирда алоҳида таъкидланди. Ушбу жараённи ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш каби соҳаларда Ўзбекистоннинг “трансформацион ўзгаришлар модели” сифатида халқаро мавқега эга бўлишидан манфаатдорлиги эътирофи катта аҳамият касб этади.

2

14 январь — Ватан ҳимоячилари куни

ЭЪТИБОР ҒАЙРАТИМИЗГА ЯНАДА ШИЖОАТ ҚЎШАДИ

Ватан ҳимоячилари куни арафасида Мудофаа вазирлиги, Миллий гвардия ҳамда ички ишлар тизимида меҳнат қилаётган бир гуруҳ ҳарбий хизматчиларга Наманган шаҳрининг “Юксалиш” маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида бунёд этилган янги тураржой биносидан хонадонлар топширилди.

Бу мамлакатимиз Қуролли Кучларида амалга оширилаётган ислоҳотлар, хусусан, ҳарбий хизматчиларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида кўрсатилаётган ғамхўрликнинг яққол ифодаси бўлди.

Ватан посбони, деган шарафли номни муносиб оқлаб келаётган офицер ва сержантлар учун бунёд этилган бу тураржойлар замонавий меъморчилик анъаналари асосида қурилган бўлиб, ҳар жиҳатдан шинам ҳамда қулай. Хусусан, бу ерда яратилган инфратузилма тармоқлари хонадон эгалари кундалик турмушига файз бағишлаши, шубҳасиз.

— Бугун оиламиз аъзоларининг қувончи чексиз, — дейди катта сержант Омонулла Қаҳҳоров. — Чунки барча қулайликка эга бўлган икки хонали хондоннинг калитини қабул қилиб олдик. Бу ердаги шароит аъло даражада, муносиб ҳаёт кечириш учун зарур бўлган анжомлар жой-жойида. Бизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаётган давлатимизнинг юксак эътибори ғайратимизга янада шижоат қўшади.

2

МУРОЖААТНОМА: МАКТАБ ТАЪЛИМИ

ФАКТ ВА РАҚАМЛАР

Жорий йилда 30 та янги мактаб қуриш, 320 та мактабни таъмирлаш ва моддий-техника базасини яхшилаш мақсадида бюджетдан 2 триллион сўм ажратилади.

Соҳада ягона “электрон таълим” тизимини жорий этишга келгуси 2 йилда 250 миллиард сўм йўналтирилади.

Халқ таълими ходимларини рағбатлантириш ҳудудий жамғармаларига 330 миллиард сўм йўналтирилади. 240 мингдан зиёд мактаб ўқитувчиларига синф раҳбарлиги учун устама тўловлар 1,5 баробар оширилиб, бюджетдан 400 миллиард сўм қўшимча маблағ ажратилади.

ММ «Халқ сўзи»

ЎЗБЕКИСТОННИНГ «ТРАНСФОРМАЦИОН ЎЗГАРИШЛАР МОДЕЛИ» ЭЪТИРОФ ЭТИЛМОҚДА

1 Қолаверса, қонунчиликни такомиллаштириш, институционал ислоҳотлар, қонун устуворлигини таъминлаш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида амалга оширилган тизимли ишлар натижаси ўлароқ халқаро ташкилотларнинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги турли тематик маърузаларида Ўзбекистоннинг мавқеи сезиларли даражада яхшиланишига эришилди.

Бундан ташқари, Ўзбекистон диний эркинликлар бузиладиган мамлакатлар рўйхатидан тўлиқ чиқарилгани, юртимизнинг меҳнатни муҳофаза қилиш ва унинг меъёрлари талабларига риоя этишда эришилган ютуқлари тан олингани, АҚШ Савдо вакилининг Ўзбекистондаги мажбурий меҳнат муаммоси бўйича ҳисоботини тинглаш амалиёти тугатилганлиги ва Қўшма Штатлар билан божсиз савдо қилиш ҳуқуқи сақлаб қолинганлиги қайд этилди.

Мажлисда эришилган муваффақиятлар ва қилинган ишлар билан бир қаторда, ҳали эътибор қаратиш зарур бўлган масалаларга ҳам урғу берилди. Хусусан, одам савдоси муаммоси шулар жумласидан. Мамлакатимизда бу борада амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижасида мазкур йўналишга оид жиноятчилик кўрсаткичлари камайиб бораётган бўлсада, одам савдоси билан боғлиқ мурожаатлар ҳал қилинишининг қонунийлиги ҳамда ушбу турдаги жиноятларнинг аниқланиши ва судларда кўрилиши, жазо муқаррарлигини таъминлаш ишларини жадаллаштириш лозимлиги қайд этилди.

Мунисхон КАРИМОВА («Халқ сўзи»).

Белгиланган вазифалар ижросини таъминлашда қатъият ва масъулият билан ёндашамиз

1 Шундан сўнг Кенгаш аъзолари Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг 2020 йилдаги фаолияти тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Қайд этилганидек, мамлакатимизда давлат ва жамиятни демократлаштириш соҳасида изчиллик билан амалга оширилаётган ислоҳотлар доирасида Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг қонун ижодкорлиги, парламент назоратини амалга ошириш борасидаги ишлари янгича мазмун ҳамда моҳият касб этмоқда. Палата фаолиятига сифат жиҳатидан янги шакл ва усуллар жорий қилинди. Бугунги кунда қуйи палатанинг қонун ижодкорлиги йўналишидаги фаолият кўлами ҳам, иш ҳажми ҳам мамлакатимизда олиб борилаётган кенг кўламли ислоҳотларга ҳамоҳанг бўлмоқда. Хусусан, 2020 йилда Қонунчилик палатаси томонидан 149 та қонун лойиҳаси кўриб чиқилиб, шундан 62 таси алоҳида қонун сифатида ва 49 таси эса 10 та қонунга бирлаштирилиб, жамлама қонунлар тарқасида қабул қилинди.

Шунингдек, аҳолини ўйлантириб келаётган муаммоларни ҳал этиш, норма ижодкорлиги ва парламент назорати йўналишидаги фаолиятни кучайтириш, маҳаллий Кенгашлар ишини такомиллаштириш каби қатор масалалар ечимининг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган 12 та қонун лойиҳаси депутатлар ташаббуси билан киритилди.

Халқаро миқёсдаги долзарб масалалар юзасидан Ўзбекистоннинг ташаббусларини халқаро ташкилотларда илгари суриш, парламентларараро ташкилотлар билан ҳамкорликни жадаллаштириш масалалари доимо парламент эътиборида бўлиб келмоқда.

Хусусан, БМТ Барқарор ривожланиш мақсадларини бажариш борасида амалга оширилаётган ишлар юзасидан Ҳукумат аъзолари ва тармоқ раҳбарларининг ҳисоботини мунтазам эшитиб бориш тизими жорий этилди. Қонунчилик палатасининг 9 та қўмитасида мазкур йўналишда амалга оширилаётган ишлар юзасидан 19 нафар давлат ва хўжалик бошқаруви органлари раҳбарларининг ахбороти эшитилди.

Жамият ҳаётида парламентнинг роли тубдан ўзгармоқда. Сўнгги тўрт йил ичида Ўзбекистон парламентига янги ваколатлар берилди. Бу ваколатлар ижро этувчи ҳокимият органларининг фаолияти устидан таъсирчан назоратни ўрнатишда, давлат ва жамиятни ривожлантиришнинг стратегик йўлларини белгилашда парламент иштирокини сезиларли даражада оширмоқда.

Йиғилишда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Кенгаши ваколатларига тааллуқли бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Зиёда АШУРОВА («Халқ сўзи»).

Президентнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида ёшлар масалаларига самимий қизиқиш билдирилди

1 Бундай маънавий бойлик ва уни теран англаш ёш йигит-қизлар, ўсиб келаётган авлодни тарбиялашда маънавий асос ўта муҳим манбага айланган. Ўзбекистон Президенти Мурожаатномасида ёшлар масалаларига самимий қизиқиш билдирилгани қувонарлидир. Эртанги кун бугундан бошланади. Ақлидрок, янги технологиялар, юқори даражадаги таълим ўз-ўзидан шакилланмайди. Ҳамма нарсанинг замирида машаққатли меҳнат — аҳиллик ва уюшганлик, ривожланиш стратегияси ва ҳаётнинг барча босқичидаги пухта ўйланган тактик қарорларни талаб қиладиган меҳнат туради.

«Дунё» АА.
Минск

Қонунчилик палатаси қўмиталарида

Давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлисга тақдим этган Мурожаатномаси, шубҳасиз, якунланган йилнинг энг муҳим воқеаларидан бири бўлди. Унда 2020 йилда амалга оширилган ислоҳотлар билан бирга, жорий йилда қилиниши лозим бўлган устувор йўналишлар аниқ белгилаб берилди.

Ишчи дастур тасдиқланди

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар қўмитаси томонидан Мурожаатномадан келиб чиқадиган долзарб вазифалар муҳокамасига бағишланган давра суҳбати ташкил этилди.

Сиёсий партиялар фракциялари, қўмита ҳамда унинг ҳузуридаги экспертлар гуруҳи аъзолари ҳамда тегишли вазирлик ва идоралар масъул ходимлари қатнашган ушбу тадбирда Мурожаатномада қайд этилган йўналишлар қаторида, юртимизда макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш, иқтисодиётнинг етакчи тармоқларига бозор механизмларини жорий қилиш, камбағалликни қисқартиришда комплекс ёндашув масалалари атрофлича муҳокама этилди.

Жорий йилда камбағалликни қисқартириш борасида комплекс ёндашув ва ностандарт усулларни жорий қилиш, "темир дафтар" тизимини янада такомиллаштирган ҳолда "Ижтимоий реестр"ни ишга туширишни ҳамда кўрсатиладиган ижтимоий хизматлар сифатини оширишга жиддий эътибор қаратилиши лозимлиги таъкидланди.

Бунда депутатлар томонидан аҳолининг минимал истеъмол харажатлари миқдорини эълон қилиш жараёни муҳим аҳамиятга эга эканлиги қайд этилиб, аҳолининг минимал истеъмол харажатлари таркибида назарда тутиладиган маҳсулотлар ва хизматлар сонини ривожланган давлатлар тажрибаси асосида босқичма-босқич ошириб бориш бўйича аниқ муддатлари кўрсатилган режа асосида бажарилиши лозим бўлган вазифалар юзасидан таклифлар билдирилди.

Шунингдек, янги ишга тушириладиган "Ижтимоий реестр"га оилаларни киритиш ҳамда ундан чиқаришнинг аниқ мезонларини ишлаб чиқиш ва ушбу мезонлар асосида ҳудудлар фаолиятини йўлга қўйиш лозимлиги айтиб ўтилди.

Таъкидланганидек, давлат иштирокидаги корхоналарда замонавий бошқарув усуллари, очиқлик, шаффофлик ва бозор тамойилларини жадал жорий этиш, таннархни пасайтириш орқали даромадларни ошириш, хусусий капитал иштирокини кенгайтириш, иқтисодиётга давлат таъсирини қисқартириш ва рақобат муҳитини янада яхшилаш зарур.

Давра суҳбатида, шунингдек, пандемия даврида иқтисодиётнинг барқарор ишлаши учун давлат билан теппа-тенг ҳисса қўшган тадбиркорларга янада қулай шарт-шароитлар яратиш хусусида сўз борди. Аввало, тадбиркорларнинг мулкка доир ҳуқуқлари сўзсиз таъминланиши, уларга янада қулайлик яратиш мақсадида 105 та лицензия ва рухсатнома турларини бекор қилиш, 115 таси бўйича тартиб-қоидаларни соддалаштириш, тадбиркорларга субсидия ва имтиёзли кредитлар ажратилишини кенгайтириш юзасидан белгиланган вазифаларнинг ўз вақтида бажарилишига эътибор қаратиш кераклиги қайд этилди.

Шу билан бирга, Мурожаатномада белгиланган вазифаларнинг ўз вақтида бажарилиши устидан самарали парламент назоратини амалга ошириш ва йўловчи ташиш хизматини кўрсатиш фаолиятини ўзини ўзи банд қилишга тенглаштириш ҳамда якка тартибда тадбиркорлик асосида йўловчи ташиш хизматини кўрсатишни йўлга қўйишнинг осонлаштирилган тартибларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш бўйича ҳам таклифлар билдирилди.

Якунда муҳокама қилинган масалалар бўйича қўмитанинг ишчи дастури режаси тасдиқланди.

Муносабат

ОДАМЛАРНИ РОЗИ ҚИЛИШ МУРОЖААТНОМАНИНГ БУТУН МОҲИЯТИНИ ИФОДАЛАЙДИ

Президентимизнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасини бутун халқимиз, шу жумладан, биз, парламент аъзолари ҳам катта қизиқиш билан кутиб олдик.

Бу тарихий ҳужжат инсон ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатли ҳимоя қилиш, қонун устуворлигини таъминлашга қаратилган ислоҳотларни янги йилда ҳам изчил давом эттиришга қаратилган бўлиб, суд қарорларининг адолатли ва қонунийлигини таъминлашда бош мезон бўлиб хизмат қилиши кутилмоқда.

Мурожаатномада давлатимиз раҳбари суд-ҳуқуқ соҳасини ислоҳ қилиш, жумладан, жазони ижро этиш тизимида инсонпарварлик тамойилларини кенг қўллаш борасидаги ишлар давом эттирилишига алоҳида эътибор қаратди.

Хусусан, тезкор-қидирув, тергов ва жазони ижро этиш соҳасида қийноқларнинг олдини олиш тизимини тубдан такомиллаштириш зарурлиги таъкидланди.

Ушбу масала қўмитамиз томонидан ўрганилганда, 2018-2019 ва 2020 йил 9 ойи давомида судлар томонидан қийноқ билан боғлиқ 71 шахсга нисбатан 20 та жиноят иши кўриб чиқилгани маълум бўлди. Бундан ташқари, 2020 йилда Олий Мажлис Сенати ҳамда Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман)га келиб тушган мурожаатлар таҳлилига кўра, 1 387 та мурожаат жазони ижро этиш муассасалари ва тергов ҳибсхоналарида сақланаётган шахслар томонидан йўлланган.

Хусусан, 122 та шикоятда қийноққа солиш ва бошқа шафқатсиз, ғайриинсоний ёки қадр-қимматни камситувчи муомала ҳамда жазо турлари қўлланилаётганлиги қайд этилган.

Бу ҳолат инсонларнинг енгил ва оғир тан жароҳатлари олиши, баъзан ўз жонига суиқасд қилишга, айрим ҳолларда эса ўлимига олиб келган. Уларнинг олдини олиш, сабаб бўлган шарт-шароитларни бартараф этиш, профилактик тадбирларни амалга ошириш мақсадида Инсон ҳуқуқлари бўйича вакил томонидан ҳар йил якунида Олий Мажлис палаталарига Қийноқларнинг олдини олиш бўйича миллий маърузани тақдим қилиш амалиётини жорий этиш ҳамда мансабдор шахсларга парламент сўрови юбориш ва бошқа таклифлар ишлаб чиқилган.

Мурожаатномада маҳалла раиси ҳамда унинг ўринбосарлари ваколатларини кенгайтириш, жумладан, уларга жойлардаги аҳоли муаммоларини бевосита ҳал қилиши учун зарур ҳуқуқ ва имконият бериш бўйича ҳам муҳим фикрлар билдирилди. Яъни эндиликда маҳалла раиси маҳаллий ҳокимлик кенгаши мажлисларида кўриб чиқилиши мажбурий бўлган масалаларни муҳокамага қўяди ва уларнинг ечими юзасидан ўзининг аниқ таклифларини билдиради.

Ислоҳотларимиз самарасини ҳар бир инсон ўз ҳаётида ҳис этиши учун қабул қилинаётган ҳужжатлар ижросини ўз вақтида ва самарали таъминлаш лозим, деб таъкидлади давлат раҳбари. Тан олиш керак, сенаторлар жойларга чиқиб ўрганишлар ўтказганида, ҳудудларда Фармон ва қарорлар ижроси етарли даражада эмаслиги маълум бўлди.

Шу боис янги бошланган йилда бу борада янги иш тизими жорий этилиши Мурожаатномада алоҳида айтилди. Эндиликда Адлия вазирлиги, унинг ҳудудий бошқарма ва бўлимларининг асосий вазифаси қабул қилинган ҳужжатларни масъулларга етказиш, тушунтириш, амалиётда қўллашга кўмаклашиш ҳамда назорат қилишдан иборат бўлади. Шу мақсадда Адлия вазирлигига зарур ваколат ва ресурслар бериш билан бирга, ҳар чоракда Олий Мажлис палаталарига ҳисобот тақдим этиши таъкидланди.

Шунингдек, қабул қилинган ҳужжатлар ижросини ташкил этишда жамоатчилик иштироки ва назорати кенг йўлга қўйилади. Жумладан, "жамоатчилик эшитувлари" ҳамда "жамоатчилик мониторинги" тизими жорий қилинади. Бу жараёнга фуқаролик жамияти институтлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқаролар ҳам фаол жалб этилади.

Маълумки, давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 25 январдаги парламентга Мурожаатномасида 2020 йил 1 апрелдан Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида "прописка" тизими учун қўйилган тақиқларни бекор қилиш ҳамда 1995 йилгача мамлакатимиз ҳудудига кўчиб келган фуқаролиги бўлмаган 50 минг нафар шахсга Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини бериш таклифи илгари сурилган эди.

Эътиборлиси, ана шу хайрли ташаббус бу галги Мурожаатномадан ҳам ўрин олди. Яъни Президентимиз томонидан 2005 йилгача мамлакатимизга кўчиб келган фуқаролиги бўлмаган шахсларга Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини бериш ҳамда 15 йил давомида Ўзбекистонда муқим яшаб келган шахсларга тўғридан-тўғри фуқаролик бериш механизмларини яратиш ташаббуси илгари сурилди.

Умуман, мазкур Мурожаатномада келтириб ўтилган катта аҳамиятга эга таклиф, мулоҳаза ва вазифаларнинг барчаси одамларни рози қилишдек эзгу мақсадларга қаратилгани билан ҳам аҳамиятлидир.

Қутбиддин БУРҲОНОВ, Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси.

Фракциялараро мунозара қизғин кечди

Қуйи палатанинг Инновацион ривожланиш, ахборот сиёсати ва ахборот технологиялари масалалари қўмитаси давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида илгари сурилган таклиф ва ташаббуслардан келиб чиқиб, "Қонунчилик палатасида нодавлат нотижорат ташкилотларининг вакили институтини жорий этиш механизмлари" мавзуида видеоконференцалоқа шаклида фракциялараро мунозара ўтказди.

Мурожаатномада Қонунчилик палатасида нодавлат нотижорат ташкилотларининг доимий вакили институтини жорий этиш таклифи илгари сурилиб, ушбу вакил парламент қуйи палатаси йиғилишларида қатнашиш, қабул қилинаётган қонунларга таъсирчан жамоатчилик назорати ва ижтимоий шериклик масалаларини киритиш бўйича таклифлар бериш ваколатига эга бўлиши зарурлиги таъкидланган эди.

Тадбирда Президентимизнинг мазкур таклифидан келиб чиқиб, Олий Мажлис Қонунчилик палатасида бундай демократик институтни ташкил этишнинг аниқ механизмларини ишлаб чиқиш юзасидан сиёсий партиялар фракциялари вакиллари ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

Жумладан, **ЎзЛиДеП фракцияси** аъзоси Зафар Худойбердиев ННТ фаолиятини ривожлантириш, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида Қонунчилик палатаси йиғилишларида доимий вакилнинг иштирокини таъминлаш, нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятини тартибга солиш мақсадида ҳаётга татбиқ этилган тегишли қонун ҳужжатлари нормалари ҳамда талабларининг рўёбга чиқарилишини ўрганиш, шунингдек, қабул қилинаётган қонунларнинг ННТ фаолиятини амалга оширишга таъсири самарадорлигини баҳолашни йўлга қўйиш лозимлигини билдириб ўтди.

"Миллий тикланиш" ДП фракцияси аъзоси Умида Раҳмонова эса жамоатчилик назоратини кучайтириш ва ННТ фаоллигини ошириш масалалари бугунги демократик ислоҳотларнинг мантиқий давоми экани, бу партиянинг сайловолди дастурида илгари сурилган "Инсонни ўзгартириш орқали жамиятни ўзгартириш" ташаббусини ҳам ҳаётга жорий этишда муҳим ўрин тутишини таъкидлади.

Шунингдек, нодавлат нотижорат ташкилотларининг доимий вакилини сиёсий партиялар фракциялари томонидан ўтказиладиган қонун лойиҳалари муҳокамаларига жалб қилиш юзасидан аниқ таклифлар билдирилди.

ЎзХДП фракцияси аъзоси Шоҳиста Турғунова давлатимиз раҳбари томонидан Мурожаатномада илгари сурилган ҳаётбахш таклифлар жамиятни янада демократлаштиришда муҳим аҳамият касб этишини таъкидлади. Олий Мажлис Қонунчилик палатасига киритилаётган қонун лойиҳалари биринчи ўқишга киритилгунга қадар парламент қуйи палатасидаги ННТ вакилининг хулосалари ҳамда таклифларини қонун ижодкорлари томонидан қабул қилиш ёки асослантирилган маълумотлар тақдим этиш бўйича механизм яратиш таклифини билдирди.

Ўз навбатида, **"Адолат" СДП** фракцияси аъзоси Гулбаҳор Саидғаниева барча нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳамда фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлик ҳуқуқий-демократик ва адолатли жамият қуришнинг муҳим шарти эканини қайд этди. Бу жараёнда ННТ вакиллари бўлган оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш, улар ёрдамида жамоатчилик назоратини ўрнатиш масаласига ҳам тўхталди.

Шунингдек, депутат Жамоатчилик палатаси томонидан танланадиган қуйи палатадаги ННТ вакилининг қонун лойиҳаларини ўқиб, таклифлар бериш жараёнига жисмонан улгуриши ҳамда унинг салоҳияти етарли бўлиши керак-лигини ҳисобга олиш зарурлигини билдирди.

Ўзбекистон Экологик партияси фракцияси аъзоси Моҳира Хўжаева бугунги кунда фуқаролик жамияти институтлари, яъни фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, сиёсий партиялар, касаба уюшмалари, жамоат ташкилотлари жамоатчилик назоратини самарали амалга ошираётганини таъкидлади. Айни чоғда Қонунчилик палатасида нодавлат нотижорат ташкилотларининг доимий вакили институтининг жорий этилиши эса соҳадаги ислоҳотларни янги поғонага олиб чиқишини айтиб ўтди.

Тадбирда жамиятимизнинг ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ҳаётида фаол иштирок этаётган нодавлат нотижорат ташкилотлари вакиллари ҳам сўзга чиқиб, ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан фикрларини билдирди.

Якунда сиёсий партиялар фракциялари аъзолари томонидан билдирилган фикр-мулоҳазаларга таянган ҳолда қўмитанинг таклифларини ишлаб чиқишга келишиб олинди.

Раҳим ШЕРҚУЛОВ («Халқ сўзи»).

ТУБ ЎЗГАРИШЛАР ДАВРИ БЎЛАДИ

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси давлат ва жамият ривожланишига асос, келажакда амалга оширилиши лозим бўлган вазифаларимиз учун дастуриламал бўлиб хизмат қилади.

Таъкидлаш жоизки, ўтган тарихан қисқа давр ичида Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллашига асос бўлувчи улкан ютуқларни қўлга киритди.

Жумладан, ёшлар масаласи давлат сиёсатининг энг устувор йўналишларидан бирига айланди. Шарт-шароитлар ва имкониятлар туфайли билимли, замонавий фикрлайдиган, ўз нуқтаи назарига эга ёш авлод вакиллари сафи кун сайин кенгайиб бормоқда.

Аҳоли саломатлигини ҳимоялаш соҳасида ҳам мисли кўрилмаган ишлар амалга оширилди. Айниқса, пандемия шароитида аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталигини таъминлаш, соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш янги босқичга олиб чиқилди.

Шу билан бирга, Мурожаатномада мавжуд имконият ва салоҳиятдан, пандемия даврида орттирилган тажрибадан ҳамда илғор хориж ютуқларидан фойдаланиб, аҳоли саломатлигини асраш ва мустаҳкамлаш борасидаги туб ислоҳотларни кенг жорий этиш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Давлатимиз раҳбари коррупциянинг ҳар қандай кўринишига муросасиз бўлиш кундалик ҳаёт тарзимизга айланиши шартлигини таъкидлар экан, бу иллатга қарши курашишга сиёсий партиялар ҳам бор кучини сафарбар қилиши зарурлигини алоҳида қайд этди. Шу нуқтаи назардан Ўзбекистон Экологик партияси коррупциянинг олдини олишда, хусусан, экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги қонунлар талаблари сўзсиз ижро этилиши, табиий ресурслардан ноқонуний фойдаланишга чек қўйиш каби масалаларда ҳам тарғибот, ҳам назорат ишларини кучайтиришни ўз олдига мақсад қилиб қўймоқда.

Шунингдек, давлатимиз раҳбари Мурожаатномада мамлакатимизда эркин фуқаролик жамиятини ривожлантиришда нодавлат нотижорат ташкилотлари фаоллигини янада ошириш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратиб, уларни қўллаб-қувватлаш лозимлигини қайд этиб ўтди. Бинобарин, экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш борасида нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳам ўзига хос ўрни бор. Боз устига, Қонунчилик палатасида нодавлат нотижорат ташкилотларининг доимий вакиллик институти жорий этилиши, барча соҳада қабул қилинаётган қонунларга таъсирчан жамоатчилик назоратини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади. Бу эса, ўз навбатида, тўғридан-тўғри ишлайдиган, ҳаволаки нормалардан ҳоли, халқчил қонунлар қабул қилинишини таъминлайди.

Ўзбекистон Экологик партияси ва унинг кўп минг сонли аъзолари, фаоллари Мурожаатномадан келиб чиққан ҳолда, бошқа соҳалар қатори экологик қонунчилик механизмини янада такомиллаштириш, аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш, санитария-эпидемиологик осойишталикни таъминлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилишни нафақат давлат ва жамият, балки ҳар бир фуқаронинг вазифаси бўлишига эришиш ҳамда жамоатчилик назоратини янада кучайтиришни устувор вазифа сифатида белгилаб олди.

Комилжон ТОЖИБОЕВ, Ўзбекистон Экологик партияси Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси раиси, академик.

ЭЪТИБОР ҒАЙРАТИМИЗГА ЯНАДА ШИЖОАТ ҚЎШАДИ

1 Миллий гвардиянинг Наманган вилояти бошқармаси ҳарбий хизматчиси, майор Азизжон Турсунов ҳам уч хонали хонадон соҳибига айланди. У яқин кунларгача оиласи билан ижарада яшаб, ўз уйи бўлишини орзу қилиб келарди. Ватан ҳимоячилари кунини турмуш ўртоғи ва икки фарзанди билан шинам хонадонда қарши олаётган Азизжон хонадоннинг бошланғич бадали қўмондонлик томонидан қоплаб берилганлиги, қолган қисмини эса йигирма йиллик имтиёзли кредит асосида ҳисоб-китоб қилинишидан беҳад миннатдор.

Янги туражойлар калитларини хонадон эгаларига топшириш маросими байрамга айланиб кетди. Тантанада сўзга чиққан Наманган вилояти ҳокими вазифасини бажарувчи Ш. Абдураззоқов, Мудофаа вазирлигининг Шарқий ҳарбий округи қўмондони Л. Бузруков, Миллий гвардия қўмондонининг биринчи ўринбосари Б. Абдуллаев ҳамда бошқалар янги хонадон соҳибларини қутлаб, давлатимиз томонидан кўрсатилаётган бундай эътиборга жавобан барчани янада ғайрат-шижоат билан Ватан тинчлиги ва равнақи йўлида сидқидилдан меҳнат қилишга ундади.

Шунингдек, вилоят ҳокимлиги томонидан бир қатор хонадон эгаларига телевизор ҳамда бошқа уй-рўзғор буюмларидан иборат совғалар топширилди.

Қудратилла НАЖМИДДИНОВ («Халқ сўзи»).

ҲАРБИЙЛАР ОИЛАЛАРИ УЧУН УНУТИЛМАС ВОҚЕА

Байрам арафасида андижонлик 30 нафар ҳарбий ўз уйига эга бўлди.

Андижон вилоятининг Хўжаобод туманидаги "Иттифоқ" даҳасининг энг баҳаво жойида қад ростлаган 5 қаватли 30 хонадондан иборат янги тураржой биносини топшириш маросимида вилоят ҳокими Шуҳрат Абдурахмонов иштирок этди ва ҳарбий хизматчиларни янги уй билан қутлади.

— 2020 йилнинг февраль ойида мана шу адирлик устида янги тураржой мажмуаси учун жой танлагандик, — дейди Шуҳрат Абдурахмонов. — Атиги ўн ой давомида кўп қаватли 35 та уйни қуришга муваффақ бўлдик. Дастлабки уй ҳарбий хизматчиларга топширилаётганининг рамзий маъноси бор. Зеро, ўз ҳаётини Ватан ҳимоясидек улуғ ишга бағишлаган азму шижоатли ҳарбийларимизни қанча шарафласак кам.

Подполковник Дилшодбек Парпиев асли Хўжаобод туманида туғилиб, вояга етган. Айни пайтда Жиззах вилоятида жойлашган ҳарбий қисмда хизмат қилмоқда.

— Ҳар қандай инсон ўз уйи бўлишини орзу қилади, — дейди у суҳбатда. — Жумладан, мен ҳам истеъфога чиққач, Андижон вилоятида ўз уйим бўлишини орзу қилганман. Бугун ана шу ниятим амалга ошаётир. Оилам билан янги масканга кўчиб кираётганимдан бахтиёрман.

Асака туманилик Сарварбек Эргашев 11 йилдирки, Сурхондарё вилоятида хизмат қилади. Хизматидан, оиласидан, тақдиридан миннатдор. Негаки, унинг ёнида ҳамиша қўллаб-қувватловчи турмуш ўртоғи Гулнозахон бор.

— Ҳарбийларнинг ижтимоий-ҳуқуқий муҳофазаси, уларнинг оила аъзолари соғлиғи ҳақида ғамхўрлик кўрсатиш давлатимизнинг доимий эътиборида. Янги уй-жойлар билан таъминланиши, ҳарбийларнинг фарзандлари олий ўқув юртида таълим олиши учун квоталар ажратилиши шулар жумласидан, — дейди Гулнозахон Эргашева. — Телевизор орқали Хўжаобод тумани адирликларида янги шаҳарча барпо этилаётганини кузатиб, шу ерда яшашни орзу қилгандим. Ниятим холис экан, бугун янги хонадоннинг калити топширилди. Бу ерда фарзандларимни эл-юрт корига ярайдиган ўғлон сифатида вояга етказишни, тўйлар ўтказишни ният қилдик.

Шу куни Андижон шаҳридаги ҳарбий қисмлардан бирида 300 ўринли ётоқхона биносини ҳам фойдаланишга топшириш маросими бўлиб ўтди.

Юртимизда ҳарбийларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг оила аъзолари учун муносиб турмуш ва меҳнат шароити яратиш йўлида қилинаётган бу каби ишлар уларнинг олижаноб ҳамда масъулиятли фаолиятга руҳлантириши, шубҳасиз.

Саминжон ҲУСАНОВ («Халқ сўзи»).

СУҒУРТА БОЗОРИ ИСЛОҲОТЛАРИ РИВОЖЛАНИШ БОСҚИЧИДА

1 Иқтисодиётнинг молия хизматлари тизимига кирувчи суғурта бозори учун юқорида қайд этилган қонуннинг аҳамияти жуда юқори. Бинобарин, ушбу қонун туфайли яратилувчи янги меъёрий асос соҳанинг ички тамойиллари ва параметрларини қайтадан шакллантиради, улар, ўз навбатида, суғурта соҳасини тартибга солиш учун хизмат қилади, уни номақбул йўлларга кириб кетишдан сақлайди.

Маълумки, соҳа ривожи узлуксиз, унинг параметрлари доимо ўзгаришда бўлади. Қонуний асосни қайта кўриб чиқиш эса даврий равишда амалга оширилади. Натижада вақт ўтиши билан улар ўртасида маълум зиддият пайдо бўла бошлайди, ислоҳотларга эҳтиёж туғилади.

Ўзбекистон суғурта бозорининг ҳозирги тараққиётида ҳам шундай зиддиятлар чуқурлашган ҳолда намоён бўлмоқда. Бу ҳолатни эса амал қилаётган қонуний асосни бутунлай қайта кўриб чиқмасдан тузатиб бўлмайди. Зеро, 2002 йилда қабул қилинган амалдаги қонуний асоснинг кўплаб бандлари ўз актуаллигини йўқотди, натижада бозор фаолияти самарадорлиги кескин тушиб кетмоқда. Бунга бозорни давлат томонидан тартибга солувчи ваколатли органнинг ҳамда суғурта компанияларининг фаолиятидаги камчиликлар ҳам сабаб бўлмоқда.

Бундан ўн йиллар аввал кучайган иқтисодиётни бошқаришни либераллаштириш байроғи остида бозор бошқарувининг давлат томонидан тартибга солиш механизми соҳада ўз позицияларини бўшаштира бошлади, асосий эътибор ўз-ўзини бошқаришга қаратилди. Аммо сўнгги йилларда бозор иштирокчилари бундай эркинликка етарлича тайёр эмаслиги кўриниб қолди.

Бу, энг аввало, улар ўртасидаги соғлом рақобатнинг носоғлом шаклига ўтишида намоён бўлмоқда. Суғурта компаниялари мижоз учун курашда баъзида курақда турмайдиган усулларни қўллай бошлади. Бунга яна ваколатли органнинг суғурталовчилар фаолиятига қонуний асосда белгиланган кўрсаткичларни чеклаб экстенсив кўрсаткич ҳисобланган йиллик ўсиш суръати орқали баҳо беришга ўта бошлагани ҳам каттагина туртки бўлди. Шундан сўнг бозор қатнашчилари ўртасида мижоз учун “ур-йиқит” кураш авж олиб кетди. Очиқроқ айтганда, бозорда салбий ҳисобланган ҳамда жаҳон тажрибасида бир-бир кўриниб қоладиган “демпинг” тушунчаси бизга ҳам кириб келди.

Гап шундаки, суғурталаш учун бир компания таклиф қилган бир фоизлик тарифга бошқаси келиб унинг ярмини, ҳатто ўндан бирини таклиф қилиб, мижозни қўлга киритиш ниятида бўлди. Бу мижоз учун ўта фойдали, албатта. Чунки у жуда оз маблағ ҳисобига ўз рисларини суғурта ҳимояси билан қоплаш имкониятига эга бўлади. Аммо масаланинг моҳиятига суғурта муносабатлари самарадорлиги нуқтаи назаридан баҳо берилганда, юқоридаги ҳолат натижасида суғурталовчининг молиявий имкониятлари жиддий чекланиши мумкинлиги кўриниб қолади. Холбуки, у тўпланган даромаддан ўз харажатларини қоплаши, эҳтимоли кўзда тутилган суғурта ҳодисаларини ёпиш учун етарли миқдорда захиралар шакллантириши, ташкилотни кенгайтириш учун маблағ жамғариши, қолаверса, фойда кўриб, ўз таъсисчиларига дивидендлар тўлаш имкониятига эга бўлмоғи лозим. Суғуртачи оладиган маблағ шу мақсадларга етарли бўлиши шарт.

Афсуски, бугунги кунда бозорда фаолият юритаётган аксарият суғурта ташкилотларининг молиявий имконияти етарли эмас. Натижада суғурта фаолиятининг босқичлари тизимли тартибда тўлақонли бажарилмай қолмоқда. Бу, ўз навбатида, суғурта қопламаси тўлай олмайдиган ташкилотларнинг пайдо бўлишига ва оқибатда суғуртанинг халқ ўртасида обрўсизланишига сабаб бўлмоқда. Киритилган инвестицияларга берилаётган дивидендлар кўламининг пастлиги эса соҳанинг инвестицион жозибадорлигини туширишиб юбормоқда.

Албатта, кўплаб суғурталовчиларнинг бундай аҳволга тушиб қолишига уларнинг ўзлари ҳам сабабчидир. Илмий мантиққа мувофиқ, суғурта тарифлари тегишли актуар ҳисоблар асосида шаклланиши ва шу асосда даромадларнинг оптимал миқдори аниқланмоғи лозим. Бу ҳолат ваколатли орган томонидан назорат қилинар эди. Шу қатори бозорнинг қонунчиликка мос бошқа параметрлари ҳам баҳоли қудрат тартибга солинар эди. Аммо либераллаштиришнинг сунъий тезлаштирилиши оқибатида бозорни тартибга солишнинг айрим йўналишлари ваколатли орган эътиборидан четда қола бошлади. Бу, ўз навбатида, ўз-ўзини бошқариш механизмининг кучайишига олиб келиши лозим эди. Лекин бундай бўлмади, суғуртачилар уюшолмади. Таъбир жоиз бўлса, ҳар суғуртачи ўзи билганича “йўрғалай” бошлади, натижада суғурта тарифлари кескин пасайиб кетди, даромадлар ҳажми қисқарди. Бозорда носоғлом рақобат шакллана бошлади, мижоз учун курашнинг бошқа ноанъанавий усуллари пайдо бўла бошлади, энг ачинарлиси, бозор фаолиятида жиддий номутаносибликлар вужудга кела бошлади.

Давлат бошқаруви ва ўз-ўзини бошқариш тизими ўртасида ривожланишнинг ҳар палласи учун оптимал нисбат бўлмоғи, бу нисбат ўта зукколик билан кузатиб турилиши ва унинг кўрсаткичлари астасекинлик билан ўз-ўзини бошқариш фойдасига ўзгармоғи лозим. Аммо бизда акси кузатиляпти. Ўзини ўзи бошқаришнинг бош элементи бўлмиш Ўзбекистон суғурта бозори профессионал иштирокчилари уюшмаси сўниб бормоқда. Йирик компанияларнинг бу ҳолатни ўнглаш бобида қилган ҳаракатлари натижа бермади. Компаниялар ҳатто уюшмага аъзолик бадалини тўлашдан ҳам ўзини четга ола бошлади.

> “Мамлакатимизда аксарият мажбурий суғурта турларининг амалиёти етарли назорат қилинмайди. Ҳолбуки, суғуртада мажбурлаш механизмининг мавжудлиги уни давлат томонидан етарли назорат қилишни ҳам тақозо этади. Бугунги кунда мамлакатда мажбурий суғурта турларининг сони 20 дан ортиқ. Аммо уларнинг кўпчилигидан фойдаланиш жуда паст даражада. Ҳатто, қонун билан жорий этилган ва ўта аҳамиятли ҳисобланган “Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурталаш” туридан фойдаланиш даражаси ҳам 30 фоиздан ошмайди. Қонунчилик эса юридик ташкилотлар раҳбарларига ўз ходимлари олдидаги фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурталашини қатъий белгилайди. Бунинг оқибатида қанчадан-қанча суғурта объектлари суғурта ҳимояси билан таъминланмай қолмоқда.”

Шундай экан, юқорида қайд этганимиздек, қонуннинг янги таҳрири асосида мамлакатда яратиладиган суғурта муносабатлари мажмуаси қандай кўринишда бўлмоғи керак, у бозордаги қайси камчиликларни тугатишга имкон яратмоғи лозим?

Энг аввало, янги қонун орқали соҳа ташкилотлари ўртасидаги носоғлом рақобат илдизларини қуритиш имкони яратилмоғи керак. Шу йўл билан, иккинчи йирик вазифа, суғуртачиларнинг даромадлари, демак бозор ҳажмининг асоссиз тушиб кетишининг олдини олиш қутилмоқда.

Суғурта бозорининг яна бир жиддий муаммоси суғурта агентлари фаолияти ва уларга тўланаётган ҳақ миқдори билан боғлиқ. Очиғини айтганда, бозордаги аксарият нохушликлар юзага келишига бу муаммонинг мавжудлиги сабаб бўлмоқда. Бу масалалар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган “Суғурта агентлари тўғрисида”ги низом орқали меъёрлаштирилган. Мазкур низом 2003 йил қабул қилинган бўлиб, ўтган давр мобайнида унинг кўп бандлари эскирган, уларнинг амал қилиши жиддий нуқсонлар келиб чиқишига сабаб бўлмоқда. Шуларни эътиборга олиб, уюшма аъзолари сўнгги 7-8 йил давомида ваколатли органга ўз таклифларини бир неча бор киритган. Ўйлаймизки, янги қонун асосида бу муаммо тезлик билан ўз ечимини топади.

Суғурта фаолияти иқтисодиётнинг ажралмас бўғини ҳисобланади, деяпмиз. Хўш, нега у ҳолда республика ялпи ички маҳсулотида суғуртанинг улуши узоқ йиллардан буён 0,3-0,4 фоиздан ошмаяпти? Холбуки, бу кўрсаткич Марказий Осиёнинг бошқа давлатларида бизникидан анча юқори. Демак, бу, бизда суғурта компанияларининг инвестициявий қобилияти самарали ишламаётганини кўрсатади. Сирасини айтганда эса, сўнгги ўн йилликда соҳага инвестициялар жалб этилиши талаб даражасидан анча паст бўлди. Компанияларда суғурта захиралари кўринишида катта пул маблағлари тўпланиб қолади. Бу маблағлардан самарали фойдаланиш тизими такомиллаштирилиши лозим, яъни бу борада ваколатли орган ҳамда бозорнинг ўз-ўзини бошқариш тизими томонидан тегишли сиёсат шакллантирилмоғи лозим.

Бундан ташқари, мамлакат суғурта бозорида қайта суғурталаш салоҳияти етарли қувватга эга эмас. Шу сабаб катта рисклар қайта суғурталаш учун чет эл компанияларига бериб юборилмоқда. Бу эса, ўз навбатида, катта валюта маблағларининг хорижга чиқиб кетишига сабаб бўлмоқда. Амалдаги қонунчиликка мувофиқ, қайта суғурталаш фаолиятини амалга ошириш учун суғурта компанияси устав капиталининг энг кам миқдори 35 миллиард сўмни ташкил этиши лозим. Ваҳоланки, бундай талабга жавоб берадиган бир нечта суғурта компаниялари мавжуд холос. Уларнинг имкониятлари тўла қўшилганида ҳам мамлакатда суғуртага қабул қилинаётган йирик жавобгарликларни ўзларида сақлаш учун етарли бўлмайди. Катта миқдорда зарар келтириши мумкин бўлган суғурта ҳодисалари содир бўлганда эса улар суғурта тўловини зудлик билан амалга ошира олмайди. Мазкур муаммонинг ечими битта, яъни мамлакатда қудратли суғурта компаниясини ташкил этиш керак. Бунинг учун давлат ва суғурта компаниялари молиявий имкониятларини қўшиш мақсадга мувофиқ.

Суғурта фаолиятида актуар ҳисоб-китобларга амал қилинмаслиги сабабли кўп нохушликлар юзага келмоқда. Натижада суғурта ҳодисасига тўловлар кўп ҳолларда амалга ошмай қоляпти. Бу суғурталанувчилар томонидан соҳа ташкилотларига нисбатан кескин эътирозлар билдирилишига ҳамда уларга нисбатан ишончсизлик пайдо бўлишига сабаб бўлмоқда. Бугунги кунда бозорда мавжуд носоғлом рақобат сабабли, мунтазам равишда дивиденд тўлайдиган ҳамда суғурта қопламаларини сўзсиз ва ўз вақтида амалга оширадиган суғурта ташкилотлари сони бармоқ билан санарли даражада. Аслида эса бунинг акси бўлиши керак. Соҳада фаолият юритаётган ҳар бир суғурта ташкилоти барча мажбуриятини ўз вақтида ва тўлиқ миқдорда бажариши шарт.

Суғурта соҳасини қийнаб келаётган муаммолардан яна бири, бу — бозор учун кадрлар тайёрлаш ва уларни қайта тайёрлаш тизимининг кучсизлигидир. Олий ва ўрта махсус ўқув юртларида соҳа учун кадрлар тайёрлаш талабга жавоб бермайди, вилоятларда эса жуда кам. Суғуртачилар уюшмаси қошида ташкил этилган соҳа ходимлари малакасини ошириш курслари ҳам маблағ йўқлигидан ўз фаолиятини тўхтатиб қўйди. Умуман, бу масалага қонун ижодкорлари жиддий эътибор беришлари лозим.

Яна бир муаммо. Мамлакатимизда аксарият мажбурий суғурта турларининг амалиёти етарли назорат қилинмайди. Ҳолбуки, суғуртада мажбурлаш механизмининг мавжудлиги уни давлат томонидан етарли назорат қилишни ҳам тақозо этади. Бугунги кунда мамлакатда мажбурий суғурта турларининг сони 20 дан ортиқ. Аммо уларнинг кўпчилигидан фойдаланиш жуда паст даражада. Ҳатто, қонун билан жорий этилган ва ўта аҳамиятли ҳисобланган “Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурталаш” туридан фойдаланиш даражаси ҳам 30 фоиздан ошмайди. Қонунчилик эса юридик ташкилотлар раҳбарларига ўз ходимлари олдидаги фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурталашини қатъий белгилайди. Бунинг оқибатида қанчадан-қанча суғурта объектлари суғурта ҳимояси билан таъминланмай қолмоқда. Мажбурий суғурта талабларини бажармаган раҳбарларга нисбатан маъмурий жазо чоралари қўллашни тартибга солиш вақти келди, деб ҳисоблаймиз.

Биз суғурта бозорида мавжуд муаммоларнинг айримларигагина тўхталиб ўтдик. Янги қабул қилинадиган қонун мамлакатимиз суғурта бозорини замон талаблари даражасида ривожлантириш, унинг ўз олдига қўйган мақсадларини тўлақонли бажариши учун имконият яратишига умид қиламиз. Шу ўринда суғурта соҳасида хорижий тажрибани қўллаган ҳолда меъёрий-ҳуқуқий асосни тубдан такомиллаштириш, суғурта ташкилотларининг капиталлашув даражасини ошириш ва шу асосда уларнинг тўлов қобилиятини мустаҳкамлаш, суғурта бозори профессионал иштирокчилари уюшмаси учун бутунлай янги фаолият механизмларини ишга солиш, мижозларга тўла қулайлик яратиш, соҳада замонавий ахборот технологияларини кенг қўллаш, кадрлар билан таъминлаш борасида тегишли ишларни амалга ошириш, носоғлом рақобатга чек қўйиш ва сифатли суғурта хизматларини кўрсатиш тизимини жорий қилиш, мамлакат аҳолиси, шу жумладан, чекка ҳудудларда яшовчиларга суғурта хизматларини тўлақонли кўрсатиш тизимини йўлга қўйиш масалалари қонунда белгиланган устувор вазифалардан ҳисобланиши лозим.

Юқорида таъкидланганидек, суғурта бозорини давлат томонидан ҳамда ўз-ўзини бошқариш механизмларининг оптимал нисбати доимо таъминланган бўлиши керак. Бу эса мутаассилардан ушбу нисбатни изчил ўрганиб боришни ва зарур бўлганда уни оптималлаштириш учун керакли чораларни кўришни талаб этади.

Хулоса ўрнида айтганда, мазкур қонун мамлакатимиз суғурта бозори янги босқичга кўтарилишига замин яратади, деб ўйлаймиз. Шу сабабли, қонуннинг тўлақонли ижроси барчанинг, энг аввало, суғурта бозори иштирокчиларининг шарафли бурчига айланмоғи лозим.

Тоҳиржон ИМИНОВ,
иқтисодиёт фанлари доктори, профессор.

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИ ВА АДОЛАТ ТАНТАНАСИ — БОШ МЕЗОН

1 Айтиш жоизки, халқ билан доимий мулоқот, одамларни қийнаётган муаммоларга ечим топиш, уларни рози қилиш прокурорлар фаолиятининг асосий мезони ҳамда вазифасига айланган. Чунончи жойларда, айниқса, чекка ва олис қишлоқларда ташкил этилган сайёр қабулларда 52 мингдан зиёд фуқароларнинг муаммоларини ҳал қилишда амалий ёрдам берилди, 187 мингга яқин фуқароларнинг мурожаатлари бевосита прокуратура органларида ҳал этилди.

Қонунлар ижроси устидан назорат фаолияти доирасида қарийб 122 минг нафар фуқаронинг бузилган ҳуқуқи тикланиб, 29 мингта ноқонуний ҳужжат қонунга мувофиқлаштирилди, судларга 241 миллиард сўм зарарни ундириш ҳақида 8 200 дан зиёд аризалар киритилди.

Пандемия даврида бозорларда нархларни асоссиз ошириш ва бошқа нохуш ҳолатларнинг олдини олишга қаратилган тадбирларда 6,4 миллиард сўмлик маҳсулотни қиммат нархларда сотиш ҳолатлари аниқланиб, тегишли чоралар кўрилди.

Дори воситалари ва тиббиёт буюмларининг ноқонуний савдоси билан боғлиқ 200 дан ортиқ ҳолатлар аниқланиб, 67 та жиноят иши қўзғатилди, катта ҳажмдаги сифатсиз ва қалбакилаштирилган дори воситалари савдога чиқарилишининг олди олинди.

Тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг фаолиятига тўсиқ бўлаётган омилларни бартараф этиш, мамлакатда қулай бизнес муҳитини яратиш мақсадида:

— 21,1 мингдан зиёд тадбиркор ва инвесторларга кредит, ер майдони, бино ажратилишида, коммуникация тармоқларига уланишида, лицензия ва рухсатномалар берилишида амалий ёрдамлар кўрсатилди;

— натижада қарийб 12,5 мингта янги тадбиркорлик субъекти ташкил этилди;

— 18 мингдан зиёд корхоналар ўз фаолиятини тиклаб, 45 минг 380 та иш ўрни яратилди.

Бундан ташқари, вояга етмаганларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, маънавий-ахлоқий тарбиясини кучайтириш ишлари ҳам прокуратура органларининг доимий эътиборида. Ушбу йўналишда 8 200 дан ортиқ тарғибот тадбирлари ўтказилди. Меҳрибонлик уйларининг 216 нафар битирувчиси уй-жой билан таъминланди.

Жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларни барвақт аниқлаш ҳамда уларга қарши курашиш, тезкор-қидирув ва тергов фаолиятини мувофиқлаштириш соҳасидаги асосий эътибор жиноят ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг туб сабабларини аниқлаш, уларнинг содир этилишига шароит яратган омилларни бартараф қилиш, жиноятчилик динамикасига оид кўрсаткичлар ҳаққонийлигини таъминлашга қаратилганлиги натижасида 9 155 та маҳалланинг қарийб 4 494 таси ёки ярмида жиноят қайд этилмади.

Жамиятдаги барча муҳим соҳаларда коррупциявий ҳолатлар бўйича чуқур таҳлиллар ўтказилди.

Хусусан, 2020 йилда олий таълим, қишлоқ хўжалиги ерларидан фойдаланиш ва бошқа соҳалардаги коррупцияга қарши кураш самарадорлиги билан боғлиқ масалалар кенгайтирилган идороларо йиғилишларда танқидий муҳокама қилинди. Бундай тадбирлар ҳар бир вилоят кесимида халқ депутатлари вилоят Кенгашларида ҳам ўтказилди.

Судларда ишлар кўрилишида прокурор ваколатларини таъминлаш соҳасида асосий эътибор одил судловнинг амалга оширилишига кўмаклашишга қаратилди. Судларда 101 мингдан ортиқ ишларнинг кўрилишида прокурор иштироки таъминланган бўлса, прокурорлар протестига асосан судларнинг 3 мингдан кўпроқ қарорлари қонунга мувофиқлаштирилди.

Бош прокуратура ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти томонидан ҳам салмоқли ишлар амалга оширилди. Хусусан, иқтисодий жиноятлар, хуфиёна иқтисодиёт ва коррупцияга қарши курашиш бўйича кўрилган чоралар натижасида 5 600 дан ортиқ ҳуқуқбузарликлар аниқланиб, 2 150 дан зиёд маъмурий ва 3 530 та жиноят иши қўзғатилди.

Тезкор тадбирлар натижасида 1,6 миллиард сўмлик психотроп ҳамда 5,8 миллиард сўмлик қалбаки дори воситалари ва бошқа тиббий буюмлар ашёвий далил сифатида олинди.

Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси томонидан ижро ҳужжатларига асосан ундирилган маблағлар миқдори кейинги йилларда 72 фоиз ошди. Бюро ташкил этилганидан буён 53,3 триллион сўмлик ҳужжатларнинг ижроси таъминланди.

Умуман, жамиятда қонунийликни мустаҳкамлаш, халқимизнинг фаровон, тинч ҳамда осойишта ҳаёт кечиришини таъминлаш, мамлакатимизни ҳар томонлама тараққий эттириш барчамизнинг энг олий мақсадимиз. Прокуратура органларининг ҳар бир ходими бу борадаги масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда бундан буён ҳам эл-юрт манфаатлари йўлида фидокорона меҳнат қилади. Бунинг учун имкониятимиз ҳам, салоҳиятимиз ҳам етарли.

Ҳаёт ШАМСУТДИНОВ,
Бош прокуратуранинг жамоатчилик билан алоқалар ва ҳуқуқий ахборот бўлими бошлиғи, адлия катта маслаҳатчиси.

Кеча пойтахтимизда аҳоли орасида соғлом турмуш тарзи ҳамда спортни кенг тарғиб қилишга қаратилган яна бир лойиҳа ўз ишини бошлади. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик катта театри қошида очиқ осмон остидаги муз майдони очилди.

Мазкур ташаббус Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, Маданият вазирлиги ва унинг ҳузуридаги Маданият ва санъатни ривожлантириш жамғармаси ҳамда “Art Uz Promotion Agency”, шунингдек, “Saxovat”, “Weber” савдо белгилари ҳамкорлигида амалга оширилди.

Янгилик

Қисқа фурсатда қуриб битказилган мазкур муз майдончаси ҳарорат +15 даражагача бўлган шароитда ҳам ишлаши мумкин. Илғор технологиялар асосида бунёд этилган майдон махсус совитиш-музлатиш технологиялари билан таъминланган.

Энди бу ерда бир ой давомида болалару катталар мириқиб коньки учиши, турли қизиқарли мусиқий фестиваллар, ижодий танловлар, шоу-дастурлардан баҳраманд бўлиши мумкин.

Тадбирнинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси раиси Азиз Абдуҳакимовнинг табриги ўқиб эшиттирилди. Унда таъкидланганидек, мамлакатимизда халқимизнинг марокли ҳордиқ чиқариши, соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш борасида кўплаб амалий лойиҳалар ҳаётга кенг жорий қилинмоқда.

Тадбирда ажойиб мусиқий дастур томошабинлар эътиборига ҳавола этилди. Айниқса, тўрт карра жаҳон, уч карра Европа чемпионати, икки карра фигурали учиш бўйича халқаро мусобақа финали Гран-присининг совриндори, россиялик спорт устаси Алексей Ягудин иштирокидаги чиқишлар барчага манзур бўлди.

Кейинги йилларда мамлакатимизда спортнинг ушбу тури ҳам ривожланиш босқичига кирмоқда. Фигурали учиш бўйича ёш спортчиларнинг бадиий чиқишларида бу яна бир карра ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Шаҳар марказидаги муз майдони бир ой муддатга ўрнатилган. Бу вақт мобайнида очиқ осмон остидаги муз майдонида қатор маданий-кўнгилочар ва спорт тадбирлари ўтказилади. Хусусан, “DanceMusicFestWinter”, “losisFest”, “TashkentRapFestival” мусиқий фестиваллари, шунингдек, хоккей бўйича ўсмирлар чемпионати, муз устида рақс шоуси каби тадбирлар режалаштирилган.

«Халқ сўзи».

Ҳасан ПАЙДОЕВ олган суратлар.

Экспорт

Бир кунда ўн минг дона кийим

Андижон вилоятида ишлаб чиқарилаётган саноат маҳсулотлари ташқи бозорда ҳам ўз харидорига эга. Мисол учун, яқинда иш бошлаган Андижон шаҳридаги “Drohmm textile” МЧЖ томонидан тайёрланган спорт кийимлари Россия ва Қозоғистон давлатларига экспорт қилиняпти.

— Фабрикамизда 500 нафар ишчи меҳнат қилади, — дейди корхона раҳбари Хуршидбек Аҳмедов. — Шундан 130 нафарини “темир дафтар”га киритилган оилалар хотин-қизлари ташкил этади. Улар томонидан бир кунда 10 минг дона кийим-кечак тайёрланаётир.

Маҳсулотга талаб ортгани сари ишлаб чиқаришга бўлган эҳтиёж ҳам ошмоқда. Шу боис тез кунларда ишчилар сонини 1 200 нафарга етказиш режалаштирилган. Шунда бир кунлик ишлаб чиқариш қуввати 30 минг донага етади. Ушбу мақсадда Германия, Туркия ва Жанубий Корея давлатларидан энг замонавий дастгоҳлар олиб келинди.

«Халқ сўзи».

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2021 йил 8 январь

Бизнинг суҳбат

2020 йил мамлакатимиз таълим тизимида туб бурилиш, кенг ислоҳотлар йили бўлди, дейишга ҳақлимиз. Глобал пандемия вазиятни қанчалик мураккаблаштирмасин, соҳада олдинга силжишлар кузатилди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида қайд этганидек, тараққиётнинг тамал тоши ҳам, мамлакатни қудратли, миллатни буюк қиладиган куч ҳам бу — илм-фан, таълим ва тарбиядир. Эртанги кунимиз, Ватанимизнинг ёруғ истиқболи, биринчи навбатда, таълим тизими ва фарзандларимизга бераётган тарбиямиз билан чамбарчас боғлиқ.

Таълим тизимида узоқ йиллар ишлаган заҳматкаш олим, фалсафа фанлари доктори, профессор Исмоил САИФНАЗАРОВ билан суҳбатимиз мазкур соҳада кечаётган ўзгаришлар ва уларнинг аҳамияти ҳақида кечди.

ТАЪЛИМДА СОҒЛОМ РАҚОБАТ ДАВРИ КЕЛДИ

— Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида дунё миқёсидаги бугунги кескин рақобатга бардош бера оладиган миллий таълим тизимини йўлга қўйиш, мамлакат равнақи учун янги ташаббус ва ғоялар билан майдонга чиқиб, уларни амалга оширишга қодир, интеллектуал ҳамда маънавий салоҳияти юксак янги авлод кадрларини тайёрлаш муҳим вазифалардан бирига айланди, — дейди Исмоил Саифназаров. — Бинобарин, бундай кадрлар ҳар бир давлатнинг энг асосий бойлиги — инсон капиталини ташкил этади.

Инсон капитали — иқтисодий тараққиётнинг интенсив ишлаб чиқариш омили, жамият ва оилани ривожлантириш, меҳнат ресурсларининг билимли қисми, интеллектуал ва бошқарув меҳнати даражасининг мезони ҳисобланади.

АҚШлик олимлар илмий тадқиқотларида ходимларнинг таълим даражасини 10 фоизга ошириш мамлакатда меҳнат унумдорлиги қарийб 9 фоиз ўсишини таъминлашини аниқлашибди. Ҳолбуки, асосий ишлаб чиқариш ускуналарининг шунча миқдорда янгиланиши меҳнат унумдорлигини атиги 3, 4 фоиз оширади, холос. Бундан келиб чиқадики, таълимга сарфланган сармоя замонавий техника ва технологиялардан ҳам ортиқ эканлиги маълум бўлмоқда.

Президентимиз Олий Мажлисга Мурожаатномасида таълим соҳасини жадал тараққий эттиришнинг халқимиз фаровонлигини юксалтиришдаги аҳамиятига юксак баҳо берди. Соҳадаги ўзгаришлар изчил давом эттирилишини таъкидлади.

Дарҳақиқат, мамлакатимизда бирбири билан чамбарчас боғланган мактабгача таълим, мактаб ва олий таълим тизимлари, илмий-тадқиқот муассасаларини ривожлантириш бўйича беқиёс ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Кейинги тўрт йил ичида республикамизда боғчалар сони уч баробар оширилиб, 14 мингдан ошди, уларда болаларни қамраб олиш даражаси икки баравларга ортди.

Сўнгги икки йилда 556 миллиард сўм маблағ ҳисобига 77 та янги мактаб қурилди, 1 930 та мактабда қайта қуриш ва таъмирлаш ишлари бажарилди. Янгича мазмун ва шаклга эга бўлган Президент мактаблари ҳамда ижод мактаблари, шунингдек, математика йўналишида 56 та, кимё-биология йўналишида 27 та мактаб ташкил этилди. Ёшларнинг IT-технологияларга бўлган қизиқишини ҳисобга олиб, ахборот-коммуникация технологияларига ихтисослаштирилган Муҳаммад Хоразмий номидаги мактаб ташкил этилди. Шунингдек, 2020 йилда — 14 та, келгуси йилда — 82 та, 2022 йилда — 64 та, 2023 йилда — 45 та ахборот технологиясига ихтисослаштирилган мактаблар ташкил этилиб, улар барча туман ва шаҳарларни қамраб олади.

> Юртбошимиз томонидан таълим тизимига ғамхўрлик — келажакка қўйилган сармоя ва дадил қадамлардир. Мазкур ижобий ўзгаришлар, айниқса, хусусий таълимнинг йўлга қўйилиши фарзандларимизнинг тафаккури, руҳий оламини янада бойитишга, ички қувватини оширишга ва жамиятда рўй бераётган воқеа-ҳодисаларнинг фаол иштирокчиси бўлишга даъват этади.

Халқаро тажриба таҳлиллари таълимнинг юқори сифатини таъминлашда давлат ва нодавлат таълим муассасалари ўртасида соғлом рақобат муҳитини яратишнинг муҳимлигини тақозо этмоқда. Жумладан, Буюк Британияда 2 600 та хусусий ва мустақил мактаб бор. Нидерландияда умумтаълим мактабларининг учдан икки қисмини хусусий мактаблар ташкил этади. Ҳиндистонда 6 ёшдан 14 ёшгача бўлган ўқувчиларнинг чорак қисмидан кўпроғи хусусий мактабларда таълим олади. Японияда эса хусусий мактаблар ўқитувчилари маошларининг 50 фоизи давлат томонидан тўланади.

Ўзбекистонда ҳам хусусий мактабларнинг сони йилдан-йилга ортиб бораётгани замон талабидир. Тошкентда ҳозирги пайтда 51 хусусий мактаб фаолият кўрсатмоқда. Ушбу хусусий таълим муассасаларида, асосан, чет тиллар ва аниқ фанлар чуқур ўқитилмоқда.

Президентимизнинг “Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм-фан соҳаларини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони ва “Нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори таълим соҳасида соғлом рақобат муҳитини яратиш, энг асосийси, таълим сифатини жаҳон даражасига кўтаришга йўналтирилган. Ушбу ҳужжатларга мувофиқ, нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини янада ривожлантиришнинг асосий йўналиш ва вазифалари сифатида истеъдодли ёшларни аниқлаш ва қўллаб-қувватлаш орқали таълим-тарбиянинг юқори сифатини таъминлаш, билим олишнинг муқобил имкониятларини яратадиган пуллик таълим хизматларини кўрсатиш бозорини жадал ривожлантириш ҳам белгиланган.

Хусусий мактабларда илғор халқаро тажрибалар инобатга олинган ҳолда, ўқитишнинг инновацион педагогик шакллари, услублари ҳамда замонавий технологияларидан фойдаланиш асосида таълим соҳасидаги самарадорлик ва натижадорликни оширишга эришиш кутиляпти.

Хусусий мактаблар ташкил этилишининг давлат томонидан қўллаб-қувватланиши халқимизни қувонтирмоқда. Пойтахтимизда ҳамда Тошкент вилояти, Нукус шаҳри ва вилоятлар марказларидаги навбатлилик коэффициенти 0,7 дан паст бўлган умумтаълим муассасалари тажриба-синов тариқасида хусусий сектор вакилларига 5 йилга ишончли бошқарувга (кейинчалик узайтириш ҳуқуқи билан) берилиши диққатга молик. Шунингдек, аҳолига нодавлат таълим хизматларини кўрсатиш фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахсларга давлат мулки бўлган, фойдаланилмаётган бино, объект ва иншоотлар давлат-хусусий шериклик шартлари асосида ўрнатилган тартибда сотилади.

Нодавлат таълим хизматларини кўрсатиш фаолияти билан шуғулланадиган юридик шахслар 2021 йил 1 январгача бўлган муддатда барча турдаги солиқ ва давлат мақсадли жамғармасига мажбурий тўловлардан (ягона ижтимоий тўловдан ташқари) озод қилинди. Ана шу маблағлар хусусий мактабларни замонавий ўқув воситалари билан жиҳозлаш, зарур маҳсулотлар ва жиҳозлар сотиб олиш, бино ва иншоотларни реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш ҳамда аҳолининг ижтимоий ҳимоясига муҳтож қатламига бепул таълим хизматларини кўрсатишга мақсадли йўналтирилади. Хусусий мактабларга чет эллик ўқитувчи ва мутахассислар жалб этиладиган бўлса, улар жисмоний шахсларга солинадиган даромад солиғи ва Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига ажратиладиган тўловлардан тузилган меҳнат шартномаси доирасида озод қилинади.

Бундай таълим муассасаларида ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларнинг қобилиятли ва иқтидорли фарзандларини танлов асосида жами ўқувчилар умумий сонининг 10 фоизидан кам бўлмаган ҳолда таълим хизматларини кўрсатиш эвазига — келиб тушган даромадлар ҳисобидан бепул (грант асосида) ўқитилиши эътиборга лойиқдир.

Юртбошимиз томонидан таълим тизимига ғамхўрлик — келажакка қўйилган сармоя ва дадил қадамлардир. Мазкур ижобий ўзгаришлар, айниқса, хусусий таълимнинг йўлга қўйилиши фарзандларимизнинг тафаккури, руҳий оламини янада бойитишга, ички қувватини оширишга ва жамиятда рўй бераётган воқеа-ҳодисаларнинг фаол иштирокчиси бўлишга даъват этади. Жамиятда фикр бўлсагина, у янгиланади. Қотиб қолган ёки бир хил қолипдаги қараш ҳамда фикр билан яшаш бир куни жамиятни ҳам иқтисодий, ҳам маънавий таназзулга олиб келади. Европа давлатлари тараққий этишдан олдин уларнинг таълими, маданияти, санъати ва фалсафаси тараққий этдики, бу ижтимоий фикрга туртки ва қувват берди, хилма-хил ғоялар ва ташаббуслар рўёбига йўл очилди.

Бугунги кунда юртимизда ҳам маърифатпарварлик ғоялари илгари сурилиб, ёшларнинг янгича фикрлайдиган авлодини шакллантириш даври бошланди. Ўйлаймизки, юртимиз таълим тизимида соғлом рақобат муҳити яратилиши, хусусан, нодавлат таълим даргоҳлари фаолияти ривожлантирилиши ўзбек йигит-қизларининг дунё меҳнат бозорида рақобатбардош, юқори малакали мутахассис кадр сифатида ўзини намоён этиб, пировардида, жаҳон ҳамжамиятида мамлакатимиз нуфузи кўтарилишига беқиёс хизмат қилади. Хусусий мактаблар ва боғчалар худди булоқ кўзини очгани каби болаларимизнинг салоҳияти очилишига қаноту кўмак бўлиб, тафаккур устахонасига айланишига ишонамиз.

Бахтиёр ОМОНОВ
(«Халқ сўзи») ёзиб олди.

Мутлақ шахсий фикр

...Бундан 6-7 йиллар аввал эди. Узоқ йиллар касб-ҳунар билим юртида директорнинг тарбиявий ишлар бўйича ўринбосари, директор лавозимларида ишлаган устозимиз пенсияга чиқди. Шу орада учрашиб қолдик. Суҳбатимиз чоғи қуйинчаклик билан бир гапни айтди: “Биз шунча йиллар болаларни тарбиялашга уринибмиз. Аслида, уларнинг ота-оналарини тарбиялашимиз керак экан”.

БИРИНЧИ НАВБАТДА, ОТА-ОНАЛАРНИ ТАРБИЯЛАШИМИЗ КЕРАК

...Танишим бор, тенгдошмиз. Мактабни битирганидан бери бозорда, савдо-сотиқ қилади. Фарзандлари ҳам шу йўлдан кетди. Бир куни унга “иккинчи фарзандингиз қобилиятли, уни ўқишга беринг”, дедим. У эса “ўқиганлар нима бўляпти, бир-икки сўм топсин”, дея уни ҳам бозорга йўллади.

...Синфдошим бор. Исми Бахтиёр. Мактаб давридаёқ машина “жинниси” эди. Бузилган машиналарни бир зумда тузатарди. Унга “Автомобиль йўллари институтига кирсанг, сендан зўр муҳандис чиқади”, дея маслаҳат берардим. Аммо у қишлоқда қолишни афзал билди. Ҳозир қишлоқнинг олди устаси. Аммо институтга кирмаганидан афсусланади. “Ёшлигимда ўқисам бўлар экан”, дейди учрашиб қолсак.

Ижтимоий тармоқларнинг бирида латифанамо бир ҳикоя ўқиган эдим: ҳинд, турк, ўзбек АҚШга бориб, фаррошлик қила бошлашибди. Миллатдошимиз топган пулларини юртига юборибди, фарзандлари уй солибди, машина минибди. Ва улғайгач, улар ҳам оталарининг олдига йўл олиб, фаррошликка ёлланибди. Ҳинд билан турк эса топган пулларини фарзандларининг билим олишига сарфлабди. Алқисса, уларнинг фарзандлари хорижда таълим олиб, етук инсонлар бўлиб етишибди...

Ҳақиқатан ҳам, аввало, мақсад буюк бўлиши керак. Ота-оналар фарзандларини пул топишга эмас, жамият учун фойдаси тегадиган ишларга даъват қилиши лозим.

Агар бозордаги танишим фарзандларидан лоақал биттасини илмга йўналтирганида эди, ўғли бозорнинг бир бурчагида майда-чуйда сотмасди, балки йирик супермаркетнинг эгаси бўлиши ҳам мумкин эди-ку?!

Болаликдаги ўртоғим институтни битирганида борми, ҳозир Тошкентдаги энг олди автосервиснинг хўжайини бўлармиди?!

Мамлакатимизда 2021 йилга “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили” деб ном берилди. Демак, ёшларни, фарзандларимизни қўллаб-қувватлашни ўзимиз ойладан бошлашимиз керак.

Ўтган асрнинг 70-йилларида мен ҳам ўқувчи эдим. Мактабимизда ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиши учун барча шароит яратиб берилган эди. Турли тўгараклар ишлаб турарди. Иқтидорли ўқувчи-ёшларни рағбатлантириш мақсадида ҳар йили турли мусобақалар ўтказиларди. Танловлар ҳалол ўтарди. Ўқувчилар билимини баҳолашда адолат мезони устувор эди. Бунинг натижаси ўлароқ ҳар йили мактабимизни юзга яқин ўқувчи битирадиган бўлса, қарийб 40 фоизи олий ўқув юртига кирарди.

Тараққиётда учинчи Ренессансга пойдевор яратиш олдимизга мақсад қилиб қўйилди. Бу ғояни халқимизга содда тилда тушунтириб беришимиз керак. Таълим-тарбия ҳам шунга йўналтирилиши лозим. Аммо фикри-зикри хусусий телеканаллардаги сериалларни қолдирмаслик билан банд оналар, ўтирса ҳам, турса ҳам хаёлида чойхоналардаги ўтиришлар бўлган оталар билан бу улуғвор мақсадга эриша оламизми?!

Демак, биринчи навбатда, ота-оналарни тарбиялашимиз кераклиги аёнлашади.

Хўш, бунинг учун нима қилиш зарур?

Энг аввало, хусусий телеканаллар дастурларини тартибга солиш, улардаги кўрсатувлар ва сериалларнинг маъно-мазмунини танқидий қайта кўриб чиқиш лозим. Эзгу мақсадларимизга, менталитетимизга мос келмайдиган медиа маҳсулотларни халқимизга ҳавола этишдан воз кечилиши керак. Тўғри, телеканаллар мутасаддилари аудиторияни йўқотиб қўямиз, дея иддао қилишлари мумкин. Аммо фарзандларимиз келажаги биринчи ўринда турмоғи шарт эмасми?!

Ваҳоланки, ёшлар онгу шуурига таъсир этувчи энг кучли қурол мафкуравий ҳужумдир. Барчамизга аён, аммо ҳеч ким тан олишни истамайдиган бир ҳақиқат бор: бугун ғоявий хуружлар кишиларнинг дидини ўтмаслаштиришга қаратилмоқда. Баъзиларнинг тутуруқсиз “ижод маҳсуллари”ни санъат намунаси деб қабул қилинаётгани эса фикрсизлик ва дидсизлик оқибатидир.

...Айтмоқчи бўлганимиз, сўз ва амалнинг бирлиги инсонликнинг таркибий бир қисмидир. Модомики, шундай экан, биз, катталар ҳам ёшлар ортидан эмас, ёшларни ўз ортимиздан эргаштира олишимиз керак. Зеро, ўзимиз ибрат бўлиб, тарбия соҳасида бугун, шу соатда бажарилмаган, эътибор қилинмаган вазифа эртага ўзининг нохуш оқибати билан жиддий зарар етказиши мумкин.

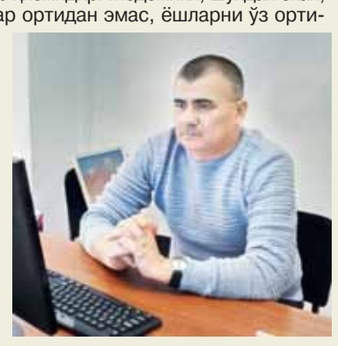

Шарофиддин ТЎЛАГАНОВ,
журналист.

Бунёдкорлик

«БУХОРО МАДАНИЯТИ ВА ТАРИХИ МУЗЕЙИ» БАРПО ЭТИЛАДИ

“Bukhara City” замонавий ишбилармонлик ва тураржойлар маркази ҳудудида умумий қиймати 6,9 миллион АҚШ доллари бўлган “Бухоро маданияти ва тарихи музейи” барпо этилади.

Жорий йилда қурилиши бошланадиган ушбу иншоотнинг умумий майдони 9 минг квадрат метрдан зиёд. Шарқона усулда — гумбазсимон шаклда қуриладиган, тарихий обида кўринишини эслатадиган мазкур музейдан воҳадаги археологик қазишмалар чоғида топилган қадимий осориатиқалар, нодир буюмлар, халқ амалий санъати намуналари ўрин олади.

Шаҳар меҳмонлари, хорижий сайёҳлар учун бу ерда Бухоронинг бой тарихи, табиати, миллий урф-одат ҳамда анъаналарини ўзида акс эттирган 120 мингдан зиёд экспонатлар билан танишиш имконияти яратилади. Анжуманлар зали, фитобар, кутиш зали ва бошқа сервис шохобчалари музейга ташриф буюрувчиларнинг вақтни мазмунли ўтказишига хизмат қилади.

Маълумот ўрнида айтиш жоизки, “Bukhara City” маркази Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарори асосида умумий майдони 83 гектардан иборат ҳудудда бунёд этиляпти.

Истам ИБРОҲИМОВ
(«Халқ сўзи»).

Қулайлик

«ЧЎНТАК» УСУЛИДАГИ ЙЎЛ ҚУРИЛИШ ИШЛАРИ БОШЛАНДИ

Мамлакатимизнинг барча жойида бўлганидек, Андижон вилоятида ҳам автомобиллар сони кун сайин кўпаймоқда. Бу тирбандликлар билан боғлиқ вазиятга ечим топиш муаммосини келтириб чиқаради.

Шу боис вилоятда йўллар қурилиши, реконструкциясига алоҳида эътибор қаратилмоқда, кўчаларда юзага келаётган тирбандликларнинг олдини олиш бўйича зарур чора-тадбирлар кўрилаётир. Бу эса ҳайдовчилар ва аҳолига қулайликлар яратяпти.

Гап шундаки, ушбу масала ечимига тажрибада қўлланиб келинаётган “чўнтак” усулидан фойдаланишга киришилди. Эндиликда, биргина вилоят марказидаги шоҳкўчаларда юзага келаётган тирбандликнинг олдини олиш, ҳайдовчиларга қулайлик яратиш мақсадида 4 та чорраҳада қўшимча йўлаклар қурилади.

Жумладан, Навоий ва Мустақиллик шоҳкўчалари кесишмасида учта, Бобуршоҳ ҳамда Ўзбекистон кўчалари кесишмасида иккита, Бобуршоҳ ва Ю. Отабеков номли кўчалар кесишмасида учта, Амир Темур ҳамда Пахтакор кўчалари туташмасида битта “чўнтак” усулидаги йўл қурилиши ишлари бошлаб юборилди.

Мазкур қурилиш ишларига Андижон вилояти автомобиль йўллари ҳудудий бош бошқармаси тизимидаги 10 та корхона жалб этилган.

Саминжон ҲУСАНОВ
(«Халқ сўзи»).

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби жамоаси мактаб ходими Захидулло Хидировга отаси
Акрамжон ХИДИРОВнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент давлат иқтисодиёт университети ректорати ва Касаба уюшма қўмитаси университетнинг Инновацион таълим кафедраси катта ўқитувчиси Гулнора Мусахановага онаси
Ўлмас ҚОДИРЖАНОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 148. 30 673 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

ISSN 2010-8788

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор М. Бегмуратов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — М. Каримова.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА яқуни — 21.05 Топширилди — 00.25 1 2 3 4 5 6